

יִקַּח מִמֶּנּוּ רְשׁוּת לְהִשְׁכִּירוֹ. וְכֵן מִי שְׁנוֹסֵעַ לְדֶרֶךְ קֹדֶם פֶּסַח, וְאִשְׁתּוֹ תִּמְכֹּר אֶת הַחֶמֶץ, יִתֵּן לָהּ רְשׁוּת בְּפִרוֹשׁ שֶׁתִּשְׁכִּיר אֶת הַחֶדֶר.

(ו) אֲסוּר לַעֲשׂוֹת תְּנָאֵי עִם הַגּוֹי, שְׁלֹאֲחֵר הַפֶּסַח מַחֲבִיב הַגּוֹי לְמַכְרוֹ לוֹ, אוֹ שֶׁהִישָׁרְאֵל מַחֲבִיב לְחַזֹּר וְלִקְנוֹתוֹ מִמֶּנּוּ. אָבֵל יִכּוֹל לְהַבְטִיחוֹ, שִׁיחֲזוֹר לְקְנוֹתוֹ מִמֶּנּוּ וְשִׁיתֵן לוֹ רוּחַ.

(ז) אֲסוּר לְמַכּוֹר אֶת הַחֶמֶץ לְמוֹמֵר אוֹ לְמוֹמֶרֶת, וְלֹא לְבֵן מוֹמֶרֶת, אֶף-עַל-פִּי שֶׁיִּלְדָתוֹ מִגּוֹי לְאַחֵר שֶׁהִמִּירָה, כִּי לַעֲנִיָּן זֶה דִּינָם כְּמוֹ יִשְׂרָאֵל, וְהוּא לֵה חֶמְצוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁעֵבֵר עָלָיו הַפֶּסַח דָּאֲסוּר בִּהְנֵאָה.

(ח) מִי שֵׁישׁ לוֹ חֶמֶץ בְּמִקּוֹם אַחֵר אוֹ בְּדֶרֶךְ בְּעִגְלוֹת אוֹ בְּסַפִּינָה, יִכּוֹל לְמַכְרוֹ גַּם בֵּן אֲגַב קֶרֶקַע שֶׁבְּמִקּוּמוֹ. וּמִכָּל מִקּוֹם יִפְקִירוֹ גַּם בֵּן בְּפָנֵי בֵּית-דִּין אוֹ שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים. וְאִם הוֹבֵא לוֹ הַחֶמֶץ בַּפֶּסַח, הַגּוֹי הַקּוֹנֶה הוּא יִשְׁלַם שְׂכָר הַעֲנָלָה וְיִתֵּר הַהוֹצָאוֹת. וְאִם הוֹבֵא לוֹ חֶמֶץ אֲשֶׁר שָׁלַח לוֹ גּוֹי סְחוּרָה, וְהוּא לֹא בִקְשָׁה וְלֹא יָדַע, יִקְבְּלָהּ גַּם בֵּן הַגּוֹי וְיִשְׁלַם מֶה שֶׁמִּגִּיעַ לְהַמְבִּיא, וְהִישָׁרְאֵל לֹא יִתְעַסֵּק בָּהּ כָּלֵל, וְאִדְרָבָה יִפְקִירְנָהּ גַּם בֵּן בְּפָנֵי בֵּית-דִּין אוֹ בְּפָנֵי שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים.

(ט) מִי שֵׁישׁ לוֹ רַחִים, וְהִטּוּחָנִים נוֹתְנִים מְכַסֵּ תְבוּאָה מַחֲמֶצֶת, צָרִיךְ לְמַכּוֹר אוֹ לְהִשְׁכִּיר אֶת הַרַחִים קֹדֶם פֶּסַח לַגּוֹי.

(י) בְּעֲנִיָּן מְכִירֵת בְּהֵמוֹת שֵׁיאֲכִילִם הַגּוֹי חֶמֶץ, יֵשׁ מַחֲלֶקֶת בֵּין הַגְּדוּלִים זְכוּרִים לְבָרְכָהּ. וּמִי שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לְהַזְהֵר, טוֹב לוֹ. וְאִם אֵי אֶפְשָׁר לוֹ, יַעֲשֶׂה עַל פִּי הוֹרְאֵת חֲכָם.

(יא) מִתֵּר לְהַלוּוֹת לְיִשְׂרָאֵל כֶּכֶר חֶמֶץ קֹדֶם הַפֶּסַח שִׁיחֲזִיר לוֹ לְאַחֵר הַפֶּסַח. וְיֵשׁ מִקּוּמוֹת שְׁנוֹהֲגִין בְּזֶה אֲסוּר.

(יב) אִם חֶמְצוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא בְּרְשׁוּת גּוֹי, אוֹ בְּהַפּוּךְ, חֶמְצוֹ שֶׁל גּוֹי בְּרְשׁוּת יִשְׂרָאֵל, יַעֲשֶׂה שְׂאֵלָה הֵיאָךְ יִתְנַהֵג בּוֹ, כִּי יֵשׁ בְּזֶה הַרְבֵּה חֲלוּקֵי דִינִים.

ד' ניסן (יג) צָרִיכִין לְזַהֵר שְׁלֹא לְהַנּוֹת לְאַחֵר הַפֶּסַח מַחֲמֶצוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא חָשׁוּד שְׁלֹא מְכָרוּ כְּדָת.

you should obtain his permission to rent it. If you go on a trip before *Pesach*, and your wife is going to sell the *chametz*, you should give her express permission to rent the room.

6) It is forbidden to stipulate with the non-Jew that after *Pesach*, he must sell the *chametz* back to you, or that you, are obligated to buy it back from him, but you are permitted to assure him that you will buy it back from him, and give him some profit.

7) It is forbidden to sell the *chametz* to an apostate Jewish man or woman, or to the son of an apostate woman, even if she gave birth to him from a non-Jew after she became an apostate; for regarding this matter, they are Jews in the eyes of halachah, and the *chametz* will be considered as *chametz* that was in the possession of a Jew during *Pesach*, the benefit of which is forbidden forever.

8) If you own *chametz* in another place, or en route in wagons or on ships, you can also sell it [to a non-Jew] by means of selling him a place in your town.⁷ Nevertheless, you should also renounce your ownership to it before a Rabbinic Court or before three laymen. If the *chametz* is delivered to you on *Pesach*, the non-Jewish buyer should pay the cost of the wagon and the other expenses. If *chametz* is delivered to you, which was shipped by a non-Jew, and you had not ordered it, and knew nothing about it, the non-Jew should also receive it and pay whatever is due to the one who brought it. You should have nothing at all to do with it; on the contrary, you should renounce ownership to it before a Rabbinical Court or before three laymen.

9) A person owning a mill, whose customers, grind their grain, and pay their fee in grain, which is *chametz*, must either sell or lease the mill, to a non-Jew, before *Pesach*.

10) Regarding the sale of cattle to a non-Jew, who will feed them *chametz*, there are differing opinions among the Sages of blessed memory. If possible, it is best to avoid selling them, but if it is impossible, it should be done with advice of a qualified *Posek*.

11) You are permitted to lend a loaf of bread to another Jew before *Pesach*, with the understanding that he should return (a loaf of bread) after *Pesach*. In some communities, it is the custom to forbid such loans.

12) If the *chametz* of a Jew is in the possession of a non-Jew, or conversely, the *chametz* of a non-Jew is in the possession of a Jew, you should consult (a qualified *Posek*) how to act in this matter, for there are many differing opinions regarding it.

April 13 13) You should be careful, not to benefit after *Pesach* of the *chametz* of a Jew, who is suspected of not having sold it properly.

7. See notes 2,3.

נסח שטר מכירת חמץ

אֲנֹכִי הַחֲתוּם מִטָּה מִכְרָתִי לְגוֹי (פְּלוֹנִי) אֶת כָּל סְפִירְט שֵׁשׁ לִי
בְּמִרְתָּךְ בְּדִירָה שְׂאֲנִי דַר בָּהּ, וְהַמְרָתְךָ הוּא בְּתוֹךְ הַחֲצַר מִצַּד צְפוֹן,
הַשְּׂנִי מִצַּד מְזֻרַח. וְכָל סְפִירְט שֵׁשׁ לִי שָׁם, הֵן בְּחִבְתֵּינִי בִּינוּנֵיזוֹת הֵן
בְּחִבְתֵּינִי גְדוּלוֹת, הַכָּל מִכְרָתִי לְהַנְזָר לְעִיל עִם הַכְּלִים בְּעַד מְאֵתִים
וְעֶשְׂרִים זְהוּבִים. וְגַם אֲרָאק שֵׁשׁ לִי שָׁם בְּצִלּוּחִית גְּדוּלָה לְעֶרְךָ שֶׁבַע
מִדּוֹת מִכְרָתִי לוֹ בְּעַד חֲמֵשָׁה זְהוּבִים בְּלִי הַכְּלִים. וְגַם (שְׁלִיוֹאוּוֹיטֵץ)
שֵׁשׁ לִי שָׁם בְּחִבְתִּי קֶטְנָה מִכְרָתִי לוֹ בְּעַד שְׁנַיִם־עֶשְׂרִי זְהוּבִים וְחֲמִשִּׁים
עִם הַכְּלִי. וְגַם מִכְרָתִי לוֹ שֵׁשׁ חִבּוֹת רִיקְנִיזוֹת שֶׁהִיָּה בָּהֶן סְפִירְט, וְשִׁתִּי
חִבּוֹת גְּדוּלוֹת בְּחִשְׁבִּי בְּרָזָל גַּם כֵּן רִיקְנִיזוֹת מִסְפִּירְט שֵׁשׁ לִי שָׁם,
כָּלֵן מִכְרָתִי לוֹ בְּעַד שְׁמוֹנָה זְהוּבִים וְחֲמִשִּׁים צ"ל. גַּם חֲמֵשָׁה שְׁקִים
קָמַח חֲטִים שֵׁשׁ לִי בְּתוֹךְ הַחֲדָר הַנִּקְרָא שְׁפִיזוֹ הַשֵּׁיף לְדִירָה שְׂאֲנִי דַר
בָּהּ, מִכְרָתִי לְהַנְזָר לְעִיל עִם הַשְּׁקִים בְּעַד שְׁלֹשִׁים וְתִשְׁעָה זְהוּבִים.
וְגַם כָּל הַכְּלִים מִחֲמַץ שֵׁשׁ לִי שָׁם, דִּהְיִנוּ עֲרֻבוֹת וְתַבּוֹת מִקָּמַח מִכְרָתִי
לוֹ בְּעַד אַרְבָּעָה זְהוּבִים וְחֲמִשִּׁים צ"ל. גַּם גְּרִיסֵי שְׁעוּרִים בְּשֶׁק קֶטָן
שֵׁשׁ לִי שָׁם, מִכְרָתִי לוֹ בְּעַד זֶהוּב אֶחָד וְחֲמִשִּׁים צ"ל עִם הַשֶּׁק. וְקִבְלָתִי
מֵאֵתוֹ עֲרֻבוֹן עֲשָׂרָה זְהוּבִים וְהַמּוֹתֵר זְקַפְתִּי עָלָיו בְּמִלְוָה. וְזִמְנוֹ הַפְּרָעוֹן
לֹא יֵאָחֵר מִן עֲשָׂרָה יָמִים מִיּוֹם הַרְשׁוּם דְּלִמְטָה. וְהַשְּׁפָרְתִי לְהַקּוֹנָה
הַנְּזָר לְעִיל אֶת הַמְרָתְךָ הַנְּזָר לְעִיל וְאֶת הַחֲדָר הַנְּזָר לְעִיל, מִעַכְשָׁו
עַד עֲשָׂרָה יָמִים מִיּוֹם הַרְשׁוּם דְּלִמְטָה בְּעַד אַרְבָּעָה זְהוּבִים, וְקִבְלָתִי
עֲרֻבוֹן שְׁלֹשָׁה זְהוּבִים וְהַמּוֹתֵר זְקַפְתִּי עָלָיו בְּמִלְוָה, שֵׁשֶׁלֶם לִי לֹא
יֵאָחֵר מִעֲשָׂרָה יָמִים מִיּוֹם הַרְשׁוּם דְּלִמְטָה, וְאֵגֵב קָרָקַע הַמְשָׁכָר לוֹ,
דִּהְיִנוּ הַמְרָתְךָ וְהַחֲדָר הַנְּזָרִים לְעִיל, הַקְּנִיזִי לוֹ כָּל הַמְּטַלְטְלִין
הַנְּזָרִים לְעִיל. וְאֲנִי מוֹדָה בְּהוֹדָאָה גְּמוּרָה, שֶׁהַשְּׁפָרְתִי לוֹ הַמְרָתְךָ
וְהַחֲדָר הַנְּזָרִים לְעִיל, וְהַקְּנִיזִי לוֹ כָּל הַמְּטַלְטְלִין הַנְּזָרִים לְעִיל בְּכָל
מִינֵי קְנִינִים הַמוֹעִילִים בְּאֵיזָה מֵהֶם שִׁיְהִיָּה הַקְּנִיזוֹן חָל עַל פִּי דִין
תּוֹרָתְנוּ הַקְּדוּשָׁה וְעַל פִּי נִימוּסֵי הַקְּנִיזָה וְהַמְדִינָה בְּלִי שׁוּם טְעֵנָה
וּמַעֲנָה. וְרִשׁוֹת בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת בְּכָל הַנְּזָר לְעִיל כְּכָל חֲפָצוֹ וְרִצּוֹנוֹ לְמַכּוֹר
וְלָתֵן בְּמִתְנָה, וְלַהֲשַׁכֵּיר בְּלִי שׁוּם מוֹחָה. וְכֵן יֵשׁ רִשׁוֹת בְּיָדוֹ לְקַח מִיָּד
כָּל הַנְּזָר לְעִיל לְבִיתוֹ. וְאִף אִם יִשְׁאִיר אוֹתָם כְּאֲשֶׁר הֵמָּה שָׁמָּה,
מִעֲתָה הַכָּל הוּא בְּאֲחֻרֵיזוֹתוֹ שֶׁל הַקּוֹנָה, וְאִין עָלַי שׁוּם אֲחֻרִיזוֹת, וְאֵפְלוּ
אֲחֻרִיזוֹת אֲנִס. וְנִתְתִּי לוֹ דְרִיסַת הַרְגָל דְרָךְ חֲצָרִי וְדָרָךְ בֵּיתִי לִילָף
לְמִרְתָּךְ וְלַחֲדָר הַנְּזָרִים לְעִיל הַמְשָׁכָרִים לוֹ. וְכֵן אִם יִרְצָה בְּתוֹךְ מִשְׁךָ
יָמֵי הַשְּׁכִירוֹת לְמַכּוֹר מִהַמְּטַלְטְלִין לְאִישׁ אַחֵר, לְכָל הַבָּאִים מִדְּעִתּוֹ,
לְכֻלָּם יֵשׁ לָהֶם דְרִיסַת הַרְגָל. גַּם מִסְרָתִי לוֹ אֶת הַמְּפָתְחוֹת שֶׁל הַמְרָתְךָ

Form of Contract for the Sale of Chametz

I, the undersigned, have sold hereby to the non-Jew (so-and-so) all the whiskey that I have in the cellar of my residence. The cellar is on the north side of the courtyard, another cellar is situated on the east side. All the whiskey that I have there, whether in medium-size barrels, or in large ones, I have sold to the above-mentioned party, together with the vessels for one hundred and twenty dollars. Also the arak-brandy that I have there, in a big bottle, about seven measures in size, I sold to him for five dollars, without the bottle. Also, the slivovitz, that I have there in a small barrel, I sold him for twelve dollars and fifty cents, together with the vessel. I also sold him six empty barrels, that once contained whiskey, and two large barrels with iron hoops, that once contained whiskey. I sold all of these for eight dollars and fifty cents. Also, five bags of wheat flour, that I have in a room called storage room, which is part of my residence, I sold to the above-mentioned party, together with the bags, for thirty-nine dollars, as well as all chametz vessels that I have there, such as kneading troughs and flour boxes, which I sold to him for four dollars and fifty cents. Also, barley, in a small bag that I have there, I sold to him for one dollar and fifty cents, together with the bag. I received a deposit from him of ten dollars; the balance I charge him as a loan. The time for payment to be no later than ten days from the date mentioned below. I rented to the said buyer, the above-mentioned cellar and the above-mentioned room, from now until the end of ten days, from the day mentioned below, for the amount of four dollars. I received a deposit of three dollars. The balance I charged as a loan, to be paid to me, no later than ten days from the date mentioned below. By means of the real estate rented to him, that is, the cellar and the room mentioned above, I conferred ownership to him of all the goods mentioned above. I hereby declare, truthfully, that I leased to him the cellar and the room mentioned above, and I conferred ownership to him of all goods mentioned above, by any and all means of acquisition that may be effective, whichever it may be; that the acquisition be binding, according to the laws of our holy Torah, and according to the civil law, without any claim or counterclaim. He has the right to do with all the above-mentioned, as he sees fit, to sell it or to give it as a gift, or to rent it, without any interference. He also has the right to move all the above-mentioned into his house; and even if he leaves them where they are at present, he assumes the responsibility for everything as of now, and I assume no responsibility whatsoever, not even the responsibility for accidental loss. I have given the buyer the right of access, to go through my courtyard and my house, to the above-mentioned cellar and room, that are leased to him. Also, if he wishes, during the term of the lease, to sell some of the goods to someone else, to all those who come with his consent, likewise have the right of access. I also surrendered to him the keys to the above-mentioned cellar and

ושל החדר הנזכרים לעיל. כל זה נעשה בכל אפן היותר מועיל על פי דין תורתנו הקדושה, ועל פי נימוסי הקי"ה והמדינה.

אונגוואר י"ד תרל"ד

ראובן בר' שמעון איזראעלאוויטש

סימן קטו

דיני ערב פסח שחל להיות בשבת

(א) ערב פסח שחל להיות בשבת, בודקין את החמץ בליל שלשה-עשר, דהינו בלילה השיד ליום הששי. ואחר הבדיקה מבטלו, ואומר, כל חמירא וכו', כמו בפעם אחרת, וביום הששי שורפו גם כן בזמן שהוא שורפו בכל ערב פסח. אבל אינו צריך לומר, כל חמירא, אלא בשבת לאחר האכילה מבטלו ואומר, כל חמירא וכו'.

(ב) הבכורים מתעניין ביום החמישי. ואם קשה להתענות עד לאחר בדיקת חמץ, יכול לטעם איזה דבר מועט קדם הבדיקה או יעשה שליח לבדק.

(ג) אין מבטלין לשבת זו תבשילי קמח וגריסין, שיכולין להדבק בקדרות, ואסור להדיחן. על כן יבשל רק מאכלים שאינם מתדבקים. ואחר האכילה מנער היטב את המפה ומצניע אותה עם כל כלי החמץ בחדר שאינו רגיל ללכת שמה בפסח. ואם נשאר לו מעט פת יתננה לגוי, רק יזהר מאסור הוצאה (עין לעיל סימן פ"ב סעיף ט'). ומכבדין את הבית על ידי גוי או בדבר המתר.

ד' ניסן (ד) בבקר, מתפללין בהשכמה שלא לאחר הזמן שמתרין באכילת חמץ. ונכון לחלק סעודתו לשתיים, דהינו שיברך ברכת-המזון ומפסיק מעט בהליכה ובדברי תורה או בטיוול, וחוזר ונוטל ידיו ואוכל קצת ומברך שנית ברכת-המזון, כדי לקיים מצות סעודה שלישית.

(ה) נוהגין להפטיר במלאכי וערבה וגו', לפי שכתוב שם, הביאו את-כל-המעשר אל-בית האוצר וגו', והוא מענינא. כי (לפי יש אומרים), היה זמן הבעור בערב פסח של השנה הרביעית שבשמיטה, ובערב פסח של השנה השביעית שבשמיטה, שכל המעשרות שהפריש כל שלש שנים מתבואתו והיו מנחים בביתו, מחיב אז לתנם ללוי.

room. This was executed in the most expedient manner, according to the law of our holy Torah, and in accordance to the law of the land.

Ungvar 14th of Nisan 5634/1874

Reuvein ben Reb Shimon Israelovitz.

Chapter 115

The Laws of Erev Pesach When it Occurs on Shabbos

1) If *erev Pesach* occurs on Shabbos, we make the search for *chametz* on the eve of the thirteenth of *Nisan*, that is, on Thursday night. After concluding the search, you nullify the *chametz* by saying *Kol chamira* etc., as in other years, and on Friday, you burn it, at the same time that you burn it every *erev Pesach*, but you do not say *Kol chamira*. On Shabbos, after the meal, you nullify it and say *Kol Chamira* etc.

2) The firstborn fast on Thursday; and if it is difficult for a firstborn to fast, until after the search for the *chametz*, he may have a small snack before making the search, or else, he may appoint someone as his agent to make the search (and eat a full meal).

3) For this Shabbos, you should not cook dishes made with flour and grits, because they may stick to the pots, and it is forbidden to clean them on Shabbos. Therefore, you should cook only dishes that will not stick (to the pot). After the meal, you should shake the tablecloth well, and hide it away, together with the vessels used for *chametz*, in a room, where you do not usually go on *Pesach*. If any bread is left over, you should give it to a non-Jew; but you should be careful not to violate the law against removing things from one domain to another (see Chapter 82, par. 9 above). The house should be swept, either by a non-Jew, or with a sweeper that may be used on Shabbos.

April 14 4) On Shabbos morning, the *Shacharis* service should be said at an early hour, so that there should be enough time to eat a meal with *chametz*, while it is still permissible to do so. It is proper to divide the meal into two parts, that is (after eating one course) recite *Birkas Hamazon*. Make a short pause by discussing Torah thoughts or taking a walk,¹ then wash your hands again, eat and say *Birkas Hamazon* again. Thereby, you will have fulfilled the mitzvah of eating three meals on Shabbos.

5) It is customary to read the *Haftarah* from Malachi 3:4, *Ve'arvah* etc. because it is written there, "Bring all the tithes into the storehouse etc." That is appropriate for the day, for (according to some authorities), the time at which all tithes had to be removed from the house was on *erev Pesach* of the fourth year of the *Shemittah* cycle, and on *erev Pesach* of the seventh year of the *Shemittah* cycle. All the tithes which were separated from your grain during the three years, and which were kept in your house, had to be given to the *Levi* at the above-mentioned times.

1. If there is not sufficient time to pause between them, the meal should not be divided, as this will cause you to recite unnecessary berachos. It is, therefore, better to fulfill the mitzvah of eating the third meal, by eating meat, fish or fruits. (*Mishnah Berurah* 444:8).